

N:o 158.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående anvisande af särskildt rekryteringsbidrag för fyllande af 1911 års stater; gifven Stockholms slott den 4 april 1910.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver landförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att, i likhet med föregående år må från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar utbetalas ett extra rekryteringsbidrag för underlättande af manskapsrekryteringen till fyllande af nästkommande års stater.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

O. B. Malm.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 4 april 1910.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 VON SYDOW.

Departementschefen, statsrådet Malm anförde härefter:

Ordinarie re-
kryterings-
bidrag.

»Kostnaderna för manskapsrekryteringen vid armén hafva allt sedan år 1901 beräknats till 50 kronor för hvarje antagen volontär med en anställningstid af tre år, och det därför erforderliga beloppet har uppförts i de för Riksdagen framlagda beräkningarna af anslaget till aflöning och rekrytering. Detta *ordinarie* rekryteringsbidrag, som alltså för ett år uppgår till $50\frac{2}{3}$ kronor för hvarje i staterna uppfördt nummer, utbetalas dock icke till truppförbanden för flera nummer, än som verkligen under året blifvit besatta. För de öfriga numren besparas bidraget och ingår till fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

Detta ordinarie rekryteringsbidrag visade sig emellertid småningom otillräckligt. I midten af år 1907 steg antalet vakanser till ej mindre än 3,845 eller till mer än en fjärdedel af sammanlagda manskapsstyrkan vid armén enligt 1908 års stater och det visade sig allt svårare, att på ett tillfredsställande sätt rekrytera manskapet vid arméns truppförband. På förslag af den för utredning rörande frågor angående volontärs- och underbefälsrekryteringen m. m. tillsatta s. k. volontärkommissionen och sedan samtliga arméfördelnings- och likställda chefer yttrat sig i ärendet, medgaf Kungl. Maj:t därför genom nådigt bref den 6 september 1907, att för underlättande af då pågående manskapsrekrytering vid armén finge utgå ett *extra* rekryteringsbidrag. Detta bidrag skulle beräknas efter 10 kronor för hvarje nummer, som till fyllande af manskapsnumerären — distinktionskorprals-, korprals- och vicekorpralsnummer däri inräknade — enligt 1908 års stater skulle besättas med nyan-skaffad volontär eller rekapitulant. Dessutom skulle beräknas *dels* 20 kronor för hvarje rekryt, med hvilken redan träffats eller komme att träffas tjänstafstal att gälla från och med den 1 november 1907 eller från senare tidpunkt i sådana fall, som omförmäldes i punkterna 3 och 8 a) i nådiga brefvet den 27 oktober 1905, angående bestämmelser i fråga om volontärs antagande och afskedande, *dels ock* likaledes 20 kronor för hvarje då anställd volontär, med hvilken under samma år utgående tjänstafstal förlängdes med minst två år, samt 10 kronor för dylik volontär, som inginge aftal om allenast ett års förlängd tjänstetid. I samma nådiga bref föreskrefs därjämte, att ifrågavarande medel skulle af arméförvaltningen förskottsvis, mot redovisningskyldighet, utbetalas till vederbörande regements- och kårchefer, att dessa skulle äga att förfoga öfver medlen för därmed afsedt ändamål med iakttagande likväl, att så stor del som möjligt däraf måtte tillkomma det anställda manskapet, *samt att*, sedan erforderliga omkostnader blifvit bestridda, återstoden af det extra rekryteringsbidraget skulle, i den mån det lämpligen kunde ske, fördelas på det sätt, att vid samma truppförband rekryter och rekapitulanter, som anställts för lika lång tid, af de för rekryteringen anvisade ordinarie anslagsmedel och af det extra rekryteringsbidraget sammanlagdt erhöles sinsemellan lika belopp, hvars storlek skulle bestämmas i förhållande till anställningstidens längd och i intet fall finge öfverstiga 90 kronor.

Åtgärder till fyllande af manskapsnumerären enligt 1908 års stater.

Då antalet vakanser i manskapsnumerären ännu den 15 mars 1908, trots medgifven förlängning i den eljest bestämda tiden för rekryteringen, uppgick till 3,246 och det på grund däraf syntes nödvändigt, att för fyllande af manskapsnumerären enligt 1909 års stater extra re-

Åtgärder till fyllande af manskapsnumerären enligt 1909 års stater.

kryteringsbidrag jämväl finge utgå under år 1908, aflät Kungl. Maj:t, på min hemställan, proposition till 1908 års Riksdag om medgifvande, att därför erforderligt belopp skulle få utbetalas från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar. (Prop. n:o 178.)

Under uttalande, att enligt Riksdagens förmenande åtgärder af helt annan art än den här ifrågakvarande vore af nöden för vinnande af en tillfredsställande rekrytering af manskapet vid armén, därvid särskildt frågan om beredande åt uttjänta militärer af civilianställning syntes vara att beakta, anmälde Riksdagen i skrifvelse den 1 juni 1908, att Riksdagen, med hänsyn till hvad i ämnet blifvit anfördt, icke ansett sig kunna under dåvarande förhållanden vägra sitt bifall till Kungl. Maj:ts berörda framställning, och att Riksdagen alltså medgifvit, att, därest för underlättande af manskapsrekryteringen särskildt rekryteringsbidrag skulle behöfva anvisas under år 1908, därför erforderligt belopp finge utbetalas från hufvudtitelns allmänna besparingar.

I anledning häraf föreskref Kungl. Maj:t den 22 juli 1908, att tillfälligt extra rekryteringsbidrag finge utgå under år 1908 i enlighet med de grunder, som angifvits i ofvannämnda nådiga bref den 6 september 1907.

För nedbringande af vakansernas antal medgaf Kungl. Maj:t vidare, på därom gjord framställning, förlängning till den 1 april 1909 af den eljest bestämda tiden för manskapsrekryteringen till fyllande af 1909 års stater, samt förklarade, att extra rekryteringsbidrag enligt enahanda grunder skulle utgå jämväl till dem, som under den sålunda utsträckta tiden anställdes för att omedelbart inträda i pågående volontärrekryt-skolor eller ingå i de år 1909 börjande beväringsskolorna.

Den 1 februari 1909 hade antalet manskapsvakanser nedgått till 2,203, hvadan ställningen då var något förbättrad. Enligt hvad jag till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 19 mars 1909 anförde, ansåg jag emellertid, att den sålunda förbättrade ställningen vore i väsentlig grad att söka, förutom i det extra rekryteringsbidraget samt de ökade löneförmåner, som det fast anställda manskapet och underbefälet från och med år 1908 fått tillträda, uti tryckta konjunkturer å den allmänna arbetsmarknaden. Jag instämde jämväl i den uttalade åsikten, att andra åtgärder borde vidtagas för en effektiv förbättring af manskapsrekryteringen, och erinrade om att denna fråga vore föremål för utredning. Men i likhet med samtliga arméfördelnings- och likställda chefer höll jag för sannolikt, att det jämväl för fyllande af manskapsnumerären enligt 1910 års stater skulle visa sig nödvändigt att hafva tillgång till ett extra rekryteringsbidrag.

Extra rekryteringsbidrag till fyllande af manskapsnumerären enligt 1910 års stater.

I enlighet härmed aflät också Kungl. Maj:t, på min hemställan, proposition till 1909 års Riksdag om medgifvande, att därför erforderligt belopp skulle få utbetalas från hufvudtitelns allmänna besparingar. (Prop. n:o 111.)

Under hänvisniug till sitt föregående uttalande i ämnet anmälde *Riksdagen* i skrifvelse den 30 april 1909, att Riksdagen ej heller då ansett sig kunna vägra sitt bifall till Kungl. Maj:ts berörda framställning. Emellertid hade Riksdagen, som trott sig finna, att vid en del af arméns regementen rekryteringen i regel varit förenad med mindre svårigheter än vid andra, velat ifrågasätta, huruvida det icke vore ändamålsenligt, att förhöjning i rekryteringsbidrag endast utginge i den mån och vid de truppförband, där det visade sig vara förenadt med större svårighet att hålla manskapsnumerären uppe.

Med anledning häraf *infordrades yttranden* från samtliga arméfördelnings- och likställda chefer, huruvida åtgärder i den af 1909 års Riksdag antydda riktning lämpligen kunde vidtagas. I alla de afgifna yttrandena framhölls emellertid, att en dylik förändring af bestämmelserna för det tillfälliga rekryteringsbidragets utgående skulle i hög grad försvåra rekryteringen äfven vid de truppförband, där befintliga vakanser under sistlidna rekryteringsperiod kunnat fyllas, samt att detta resultat till stor del berodde just på befintligheten af det tillfälliga bidraget.

Vid underdånig föredragning af ärendet den 18 september 1909 måste jag för egen del ansluta mig till den sålunda uttalade åsikten. Efter den nuvarande härorganisationens införande hade nämligen vid armén ännu icke på långt när samtliga volontärnummer kunnat besättas på tillfredsställande sätt, hvarförutom jag ansåg rekryteringsfrågan icke kunna vinna en tillfredsställande lösning, förrän andra därpå inverkanade spörsmål blifvit afgjorda, såsom t. ex, frågorna om beredande af civilanställning åt uttjänta militärer samt om fullständig befrielse från värnpliktstjänstgöring i fredstid för dem, som viss tid varit stamanställda o. s. v. Därtill kom, att, äfven om manskapsnumerären vid en del truppförband kunnat uppbringas till de i vederbörande stater angifna siffror, kvaliteten af det fast anställda manskapet ännu lämnade åtskilligt öfrigt att önska. Om rekryteringsbidraget för dessa truppförband skulle minskas, förmenade jag det vara högeligen att befara, att, äfven om numerären möjligen kunde hållas uppe, denna kvalitet blefve ytterligare försämrad, något som skulle vara synnerligt skadligt, alldenstund nästan samtliga rekryter vore afsedda att utbildas till underbefäl och således skulle närmast handhafva de värnpliktigas militära utbildning

och uppfostran. Jag ansåg det därför icke tillrådligt att för det dåvarande ändra grunderna för rekryteringsbidragets utdelning.

Med gillande af hvad jag sålunda anført medgaf *Kungl. Maj:t* i beslut sistnämnda dag, att för underlättande af manskapsrekryteringen till fyllande af 1910 års stater tillfälligt rekryteringsbidrag finge utgå i enlighet med de grunder, som funnes angifna i ofvannämnda nådiga bref den 6 september 1907.

Nu befintliga
vakanser i
1910 års stater.

Enligt till landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition inkomna rapporter utgjorde antalet vakanser den 1 februari 1910 sammanlagt 1,521 nummer.

För ytterligare nedbringande af vakansernas antal har *Kungl. Maj:t* genom särskilda nådiga bref den 4 februari 1910 till den 1 april 1910 förlängt tiden för manskapsrekryteringen till fyllande af 1910 års stater vid följande regementen nämligen: Dalregementet, Värmlands regemente, Gottlands infanteriregemente och samtliga infanteriregementen inom sjätte arméfördelningen. Men detta medgifvande kan dock icke förväntas hafva haft så gynnsam verkan, att jag ansett nödigt infordra nya rapporter angående vakanserna.

Fördelade på de olika vapnen finnas af ofvan nämnda 1,521 vakanta nummer

vid infanteriet.....	1,371
» kavalleriet.....	92
» artilleriet.....	49
» ingenjörtrupperna	8 och
» trängen.....	1

Myndigheters
yttrande
om rekryte-
ringsbidrag
för år 1911.

Sedan jag från arméfördelnings- och likställda chefer infordrat yttrande om behöfligheten af extra rekryteringsbidrag till fyllande af 1911 års stater, hafva dessa efter hörande af underlydande chefer inkommit med svar i ämnet. Enstämmigt uttalas härvid önskvärdheten af dylikt rekryteringsbidrag. Om detsamma ej utgår, befaras, att tillgången på rekryter blifver otillräcklig och att kvaliteten på de sökande blir sämre. Vidare framhålles angelägenheten af att bidraget kommer samtliga truppförband tillgodo, enär det skulle inverka synnerligen menligt, om det ena regementet skulle kunna erbjuda rekryterna större förmåner än det andra.

Departements-
chefen.

För egen del anser jag redan en hastig blick på ofvan intagna siffror gifva vid handen, att extra rekryteringsbidrag icke kan undvaras vid *infanteriet*. Vakanserna vid detta vapen hafva visserligen afsevärdt minskats, men de uppgå ännu till 1,371 eller mer än en femtedel af sammanlagda manskapsstyrkan vid vapnet.

Hvad *specialvapnen* däremot angår synas de anförda siffrorna icke i och för sig gifva anledning till farhågor utan äro tvärtom ganska tillfredsställande. Jag har därför ansett mig böra taga under särskild ompröfning, huruvida icke extra rekryteringsbidrag skulle framdeles kunna undvaras vid dessa vapen.

Härvid är då först att märka, att de gynnsamma siffrorna för *specialvapnen* icke böra lösryckas från de omständigheter, under hvilka de framkommit. De äro naturligtvis i viss mån resultat af det rekryteringsbidrag, hvars borttagande ifrågasättes, och det är icke troligt, att rekryteringen skall hålla sig vid samma numerär rekryteringsbidraget förutan. Äfven de tryckta konjunkturerna å arbetsmarknaden hafva bidragit till att öka tillströmningen till fanorna, men all inverkan i detta afseende försvinner naturligtvis i samma mån konjunkturerna — såsom snart är att hoppas — varda bättre.

Vidare kan jag icke bortse från de olägenheter, som måste följa, om rekryteringsbidraget borttages vid *specialvapnen*, när det bibehålles vid infanteriet. Redan den s. k. volontärkommissionen har förklaradt, att till hindrande af skadlig konkurrens bör legan utgå med lika belopp vid alla truppförband. Och detsamma gäller uppenbarligen äfven rekryternas öfriga förmåner. Det ojämförligt största antalet volontärer anskaffas genom värfvare, hvilka ofta anskaffa rekryter icke blott till olika regementen inom samma truppslag utan äfven till olika truppslag. Dessa värfvare få, äfven de, någon del i rekryteringsbidraget. Skulle nu infanteriet erhålla extra rekryteringsbidrag men icke *specialvapnen*, komme säkerligen följden att blifva den, att rekryterna näppeligen reflekterade på anställning vid *specialvapnen* och att värfvarna gjorde föga eller intet för att uppmuntra härtill. Alldeles särskilda svårigheter skulle för öfrigt möta för *specialvapnen* inom sjätte arméfördelningen, hvilka måste rekrytera större delen af sin personal från andra trakter än Norrland.

Men äfven om de farhågor, jag nu framhållit, skulle visa sig ogrundade och rekryteringen vid *specialvapnen* trots allt visar i framtiden samma gynnsamma siffror som innevarande år, så återstår dock slutligen ännu en viktig synpunkt nämligen höjande af rekryternas kvalitet, som, enligt hvad jag förut anfört, lämnar åtskilligt öfrigt att önska. Först härigenom kan rekrytering sägas blifva i verklig mening tillfredsställande.

För att nå detta mål kräfvcs helt säkert äfven andra åtgärder än extra rekryteringsbidrag, men därmed är icke sagdt, att rekryteringsbidraget är utan betydelse. Ty rekryteringens förbättrande måste påverkas af *alla* de förmåner af olika slag som kunna tillerkännas volontärerna under anställningstiden, vid dess början och vid dess slut.

Lättnad i värnpliktsafseende är en sådan förmån; ju längre värnpliktstjänstgöringen är och ju fullständigare befrielse från densamma som medgifves volontären, desto mer bör denna förmån verka. Men i fråga om värnpliktstjänstgöringens längd ber jag få erinra om, att den för specialvapnen först under detta år utsträckes till hvad i 1901 års härordning afsetts såsom slutmål. Och hvad angår omfånget af den lättnad i värnpliktsafseende, som bör medgifvas volontären, har den s. k. värnpliktskommissionen föreslagit en ganska betydande utvidgning, men detta förslag är ännu föremål för utredning. Samma kommission har äfven föreslagit bättre undervisning under volontärens anställningstid, men denna fråga befinner sig ännu på försöksstadiet. En annan förmån, hvilken jag i likhet med Riksdagen tillerkänner mycket stor betydelse, är civilianställning åt uttjänta volontärer, men icke heller frågan härom har ännu vunnit sin lösning.

Det extra rekryteringsbidraget medger däremot redan nu och har faktiskt redan ett par år medgifvit beredande af vissa ekonomiska förmåner åt volontärerna.

Det kan då icke vara ett följdriktigt handlings sätt att i afvaktan på andra förmåner borttaga det extra rekryteringsbidraget ens för vissa vapenslag. *Sedan* andra förmåner börjat verka, kan däremot inträffa, att dessa visa sig äga sådan dragningskraft, att allt extra rekryteringsbidrag kan undvaras.

Då fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar lämna tillgång till att för år 1911 utdela ett extra rekryteringsbidrag i samma omfattning som föregående år, får jag alltså i underdånighet hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva,

att i likhet med föregående år må från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar utbetalas ett extra rekryteringsbidrag för underlättande af manskapsrekryteringen till fyllande af nästkommande års stater.»

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdade hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna nådigt bifall och förordnade, att proposition af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

Erik von Horn.